

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада Хмельницького
національного університету
протокол від 30.01.2020 р. № 7
Голова Вченої ради М.С. Скиба

Положення про участь стейкхолдерів у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті

1 Загальні положення

1.1 Положення про участь стейкхолдерів у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (далі – Положення) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (далі – Університет) і регулює види, форми та процедури педагогічного діагностування якості освітнього процесу та якості вищої освіти стейкхолдерами з метою їх постійного покращення.

1.2 Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами) та «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18.12.2019 № 2299, постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (зі змінами, постанова КМУ від 10.05.2018 №347), Наказу МОН України від 11.07.2019 №977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми (рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти протокол від 29.08.2019 №9), Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG, 2015), Стратегії розвитку Хмельницького національного університету на 2016-2020 рр., Статуту Хмельницького національного університету, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті, Положення про участь здобувачів вищої освіти у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у Хмельницькому національному університеті, Положення про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті та інших нормативних документів.

1.2 Основні терміни та їх визначення:

1) **забезпечення якості вищої освіти** (англ. Quality Assurance in Higher Education) – підтримка якості вищої освіти (як системи, процесу, результату) на рівні, що відповідає встановленим нормам та стандартам, узгодженим з

державними, суспільними й особистими інтересами і вимогами здобувачів вищої освіти, постійно аналізується та неперервно вдосконалюється;

2) **моніторинг якості вищої освіти** – систематичне спостереження, оцінювання і прогнозування стану освітнього середовища, що формується як багаторівнева система діагностичних процедур, які проводяться з використанням методик, що об'єктивно висвітлюють показники якісної вищої освіти.

3) **об'єкти педагогічної діагностики** – це ознаки та індикатори компонентів освітнього процесу та його результати, симптоми індивідуально-педагогічних особливостей особистості, групи.

Об'єкти педагогічної діагностики поділяють на **процесуальні** та **особистісні**. До процесуальних об'єктів відносять: педагогічний процес та його складові (навчання, виховання, розвиток, підготовка, форми організації навчального процесу, методи, способи, прийоми навчання, виховання, розвитку, умови протікання педагогічного процесу та ін.). Особистісними об'єктами виступають учасники педагогічного процесу (студентські колективи, педагогічні колективи, індивідуальні характеристики осіб, які навчаються: професійні, соціальні, психологічні, освітні, поведінкові тощо).

4) **опитування** – специфічний метод педагогічного діагностування, який використовується в гуманітарних та соціальних дослідженнях, оскільки базується на здатності досліджуваного (респондента) безпосередньо відповідати на питання дослідника. Основні види опитування – бесіда, інтерв'ю, анкетування:

анкетування – письмовий вид опитування, що передбачає набір чітко сформульованих питань, які пропонують респонденту в письмовому вигляді, і на які він має відповісти письмово, заповнивши анкету. Питання можуть передбачати відповіді у довільній формі («відкрита анкета») або у заданій формі («закрита анкета»), коли респондент обирає один із запропонованих йому варіантів відповіді. Анкета, за виключенням випадків, коли є потреба з'ясувати особисту думку конкретного респондента, є анонімною;

бесіда – мовне спілкування з об'єктом вивчення. Бесіду можна вважати спостереженням, що доповнено спілкуванням, водночас і обмежене цим спілкуванням, тобто це спостереження у процесі спілкування;

інтерв'ю – вид формалізованої бесіди, що передбачає подання респонденту переліку заздалегідь сформульованих питань. Може проводитися виконавцями, а не самим дослідником-розробником переліку питань.

5) **педагогічне діагностування** – це вид діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати освітнього процесу, і що дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати процес навчання з метою підвищення якості його результату.

Класифікація методів педагогічної діагностики за функцією процедури діагностування:

– **збір діагностичної інформації**: спостереження; опитування (усне – бесіда, інтерв'ю; письмове – анкетування, тестування); експеримент;

– **оцінювання діагностичної інформації:** статистичні (багатовимірне групування, кореляційний та регресивний аналіз); шкалювання, рейтингове оцінювання, оброблення діагностичної інформації тощо);

– **представлення та накопичення результатів діагностики** (узагальнені дані педагогічного діагностування представляються у вигляді діагнозу, тобто заключення про стан досліджуваного явища);

– **використання результатів діагностики:** безпосередній педагогічний вплив, опосередкований педагогічний вплив, координація і планування педагогічних дій, прогнозування, рекомендації, побажання, вимоги, накази, розпорядження тощо;

– **оцінювання достовірності результатів діагностики:** експертний метод, аналіз результатів діяльності, контрольні заходи, спостереження, статистичний аналіз тощо.

б) система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості – далі СВЗЯ) – сукупність політики та відповідних процедур забезпечення якості освітньої діяльності, стандартів для програм, що реалізуються, і кваліфікацій, що присвоюються. Вона є складником системи забезпечення якості вищої освіти в Україні;

7) студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу;

8) стейкхолдери (зацікавлені сторони, від англійського stakeholders) – особи або групи осіб, які зацікавлені або мають певні вимоги до діяльності організації, і тому можуть сприяти або протидіяти рішенням, що приймає керівництво організації.

Стейкхолдерів у вищій освіті поділяють на дві категорії: внутрішні та зовнішні.

– **внутрішні стейкхолдери** – учасники освітнього процесу, які зацікавлені або мають певні вимоги до діяльності закладу вищої освіти (здобувачі вищої освіти усіх рівнів та форм навчання, науково-педагогічні та педагогічні працівники, навчально-допоміжний та адміністративно-управлінський персонал, ректор закладу вищої освіти);

– **зовнішні стейкхолдери** – це особи або групи осіб (випускники Університету, роботодавці, абітурієнти та їх батьки, замовники освітніх послуг тощо), держава (Міністерство освіти і науки України), регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наглядова рада закладу вищої освіти, зовнішні партнери (організації, освітні установи різних типів та форм власності, підприємства тощо), громадські організації, які зацікавлені у розвитку закладу вищої освіти та покращенні якості вищої освіти, і здатні впливати на них;

9) учасники фокус-груп – представники ініціативних груп здобувачів вищої освіти усіх рівнів вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами спеціальностей, та беруть активну участь у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Університеті.

10) якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

1.1 Функція забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти реалізується в Університеті шляхом постійного моніторингу та діагностування стану освітнього процесу та його результатів. При цьому Університет на засадах власної автономії, академічної свободи вважає здобувачів вищої освіти (далі – Здобувачі) повноправними, активними і вмотивованими партнерами у забезпеченні якості освітнього процесу та якості вищої освіти.

1.2 Університет створює відповідні умови для активної участі Здобувачів як внутрішніх стейкхолдерів у процедурах забезпечення якості освіти та використання у повній мірі своїх прав на здобуття якісної вищої освіти. Вплив Здобувачів на забезпечення якості освіти може здійснюватися:

- через участь в адміністративних структурах на рівні Університету та деканату (Вчена рада університету, вчена рада факультету, приймальна комісія, стипендіальна комісія, конференція трудового колективу, комісія з питань поселення в гуртожиток тощо);

- через органи студентського самоврядування;
- шляхом участі в роботі фокус-груп за спеціальностями;
- колективно (ініціативні групи, академічні групи, академічний потік тощо);

- індивідуально (учасник опитування, звернення до гаранта освітньої програми, завідувача кафедри, декана або заступника декана відповідного факультету, керівника відділу забезпечення якості вищої освіти Університету, проректора, ректора тощо).

Положення є обов'язковим для використання на усіх освітніх рівнях підготовки фахівців за денною, заочною, дистанційною формами навчання.

1.3 Внутрішні стейкхолдери з числа науково-педагогічних та педагогічних працівників, навчально-допоміжного та адміністративно-управлінського персоналу долучаються до процедур забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Університеті шляхом участі у періодичному моніторингу освітніх програм та їх оновлення, оцінювання компонентів освітнього процесу та його покращення (колективно – у складі постійних та тимчасових комісій різних рівнів, ініціативних груп, індивідуально – як учасник опитувань тощо).

1.4 Зовнішні стейкхолдери з числа роботодавців, випускників Університету залучаються для проведення експертного оцінювання змісту та якості освітніх програм спеціальностей, рецензування кваліфікаційних робіт

здобувачів вищої освіти, аналізу програм виробничих та переддипломних практик.

Вплив зовнішніх стейкхолдерів здійснюється шляхом спільної участі у заходах кафедр, факультетів, відділу інформаційного відділу та працевлаштування, інших структурних підрозділів Університету, подання пропозицій та рекомендацій щодо оновлення освітніх програм відповідно до сучасних потреб та вимог сфери виробництва та послуг, постійного покращення освітнього процесу.

2 Мета і завдання залучення стейкхолдерів до моніторингу і діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

2.1 *Метою* залучення стейкхолдерів до моніторингу і діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти є отримання від них об'єктивної інформації щодо очікувань та задоволеності станом освітнього процесу, рівня якості вищої освіти за певними освітніми програмами, забезпечення зворотного зв'язку між усіма учасниками освітнього процесу та розроблення пропозицій щодо його покращення.

2.2 *Завдання* залучення до моніторингу і діагностування якості освітнього процесу та якості вищої освіти стейкхолдерів:

2.2.1 внутрішніх:

- сприяти постійному удосконаленню змісту освітніх програм, на яких навчаються здобувачі вищої освіти, шляхом їх систематичного моніторингу;
- підтримувати культуру академічної доброчесності в Університеті на засадах академічної чесності, прозорості, неупередженості та достовірності інформації і дотримуватися етики академічних відносин;
- сприяти розбудові інклюзивного освітнього середовища (покращенню соціально-побутових умов здобувачів вищої освіти) та покращенню матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу тощо;
- сприяти покращенню якості освітньої діяльності, зокрема якості викладання, практичної підготовки, наукової роботи, об'єктивності оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, а також якості програмно-методичних документів, у т.ч. розміщених в Інформаційній системі «Модульне середовище для навчання» тощо.

2.2.2 зовнішніх:

- визначати пріоритетні напрямки діяльності університету за рахунок сталого динамічного розвитку в умовах ринкової економіки регіону, країни, світу;
- підтримувати зворотній зв'язок з університетом для інформування його про ефективність чинних освітніх програм підготовки фахівців різних спеціальностей та надання пропозицій щодо їх постійного удосконалення;
- сприяти розвитку і поглибленню фундаментальних та прикладних наукових досліджень, інноваційної діяльності, освітніх і додаткових послуг, що

відповідають світовим стандартам, гарантуванню високої якості навчального процесу та наукових досліджень;

– сприяти співпраці університету із провідними підприємствами, організаціями, академічними й освітніми установами для створення і розвитку продуктивних зв'язків з ринком праці та освітянським простором у питаннях розроблення та впровадження інноваційних технологій в науці, управлінні та навчальному процесі.

3 Об'єкти діагностування стейкхолдерами якості на різних організаційних рівнях СВЗЯ

3.1 На першому рівні організації СВЗЯ (психологічна служба, навчальний відділ, відділ навчально-виховної роботи, куратори академічних груп, викладачі), що охарактеризована у Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті <https://www.khnu.km.ua/root/files/01/06/03/024.pdf>, здійснюється діагностування:

– якості змісту освітніх програм за спеціальностями на усіх рівнях вищої освіти;

– якості проведення навчальних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських тощо) і організації та керування самостійною роботою у т.ч курсового та дипломного проектування;

– якості функціонування інклюзивного освітнього середовища;

– ефективності діяльності університетських сервісів: кафедри, деканат, наукова бібліотека, студентський відділ кадрів, відділ міжнародних зв'язків, студмістечко, студентська рада університету (факультету), інформаційно-комп'ютерний центр, центр інформаційного менеджменту та працевлаштування випускників, наукове товариство студентів і молодих вчених, центр культури і естетичного виховання студентів, спортивний комплекс, їдальня тощо).

3.2 На другому рівні організації СВЗЯ (випускова кафедра, кафедри) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти:

3.2.1 учасниками освітнього процесу (здобувачі вищої освіти, керівники та члени проектних груп з розроблення освітніх програм, гаранті освітніх програм, члени груп забезпечення освітніх програм спеціальностей, педагогічні працівники тощо) щодо:

– дотримання процедур розроблення, запровадження і періодичного перегляду та постійного удосконалення освітніх програм спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій);

– дотримання вимог та встановлених нормативів щодо якісної організації освітньої діяльності, у т.ч. ступеня відповідності методів, засобів, форм навчання сучасним науково-педагогічним підходам та освітній парадигмі вітчизняної вищої освіти, кращій світовій практиці;

– ефективності засобів контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, змісту поточних контрольних завдань та об'єктивності оцінювання

поточних, проміжних та підсумкових результатів навчання здобувачів вищої освіти;

- дотримання норм академічної етики та доброчесності, у т.ч. запобігання академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти та наукових, навчально-методичних працях викладачів;

- відповідності ресурсного потенціалу (матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних ресурсів) цілям заявлених освітніх програм, потребам та вимогам суб'єктів освітнього процесу;

3.2.2 зовнішніми стейкхолдерами (випускники освітніх програм, роботодавці, інші зацікавлені сторони) щодо:

- відповідності змісту чинних освітніх програм вимогам професійних стандартів та сучасного ринку праці;

- задоволеності рівнем вищої освіти за освітніми програмами та конкурентоспроможності фахівців на ринку праці;

- кар'єрного шляху випускників освітніх програм;

- програм проходження різних видів виробничих та переддипломних практик, виконання реальних дипломних робіт (проектів).

3.3 **На третьому рівні** організації СВЗЯ (факультет) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти учасниками освітнього процесу (завідувачі кафедр, гаранті освітніх програм, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники та здобувачі вищої освіти) щодо:

- дотримання вимог періодичного моніторингу, перегляду, оновлення та постійного покращення освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін на предмет їх відповідності нагальним вимогам ринку праці, стандартам вищої освіти, освітнім потребам та інтересам здобувачів вищої освіти,

- дотримання права здобувачів на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою за спеціальністю та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС;

- ефективності планування навчального навантаження здобувачів вищої освіти та дотримання норм співвідношення навантаження викладача на різні види професійної діяльності (навчальна, методична, наукова, організаційна робота тощо);

- створення і розвитку студентських організацій, гуртків, секцій, товариств тощо;

- забезпечення академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу;

- розвитку та функціонування інклюзивного освітнього середовища, у т.ч. соціальної сфери та підтримки студентів.

На четвертому рівні організації СВЗЯ (відділ забезпечення якості вищої освіти, вчена рада Університету) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти:

3.3.1 учасниками освітнього процесу (декани факультетів, завідувачі кафедр, гаранті освітніх програм, науково-педагогічні, педагогічні працівники, керівники структурних підрозділів, співробітники, учасники фокус-груп із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, представники органів студентського самоврядування тощо) щодо:

- ефективності реалізації ступеневої системи підготовки фахівців, відповідності підготовки майбутніх фахівців на усіх рівнях вищої освіти чинним Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності;

- ефективності процедур оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників;

- ефективності функціонування системи внутрішнього забезпечення якості та її окремих процедур, у т.ч. дієвості функціонування системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу;

- ефективності функціонування Інформаційних систем Університету (у т.ч. «Модульне середовище для навчання» та «Електронний університет») та шляхів її удосконалення, оптимізації і вдосконалення інформаційних ресурсів (роботи наукової бібліотеки, функціонування модульного середовища для навчання, інформаційної системи «Електронний університет», офіційного веб-сайту Університету тощо)

- відповідності інфраструктури університету потребам та вимогам суб'єктів освітнього процесу;

- прозорості управлінських, організаційних та інших рішень та процесів, що здійснюються в Університеті;

- раціональності використання фінансових ресурсів для забезпечення якості освітньої діяльності в межах освітніх програм;

3.3.2 зовнішніми стейкхолдерами (абітурієнти, вітчизняні та зарубіжні заклади-партнери в освіті, випускники освітніх програм, роботодавці, інші зацікавлені сторони) щодо:

- доступу до публічної інформації усіх зацікавлених сторін;

- вакантних посад та робочих місць для працевлаштування здобувачів вищої освіти та випускників освітніх програм за спеціальностями;

- підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників на підприємствах, в організаціях, установах тощо;

- академічної мобільності учасників освітнього процесу.

3.4 **На п'ятому рівні** організації СВЗЯ (Наглядова рада Університету, вітчизняні та зарубіжні заклади-партнери освіти, асоціація випускників Університету, об'єднання роботодавців за певними галузями) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти щодо:

- напрямів стратегічного розвитку Університету, розширення спектру спеціальностей, наукових досліджень та постійного покращення якості вищої освіти), підвищення якості діяльності Університету за рахунок сталого динамічного розвитку в умовах ринкової економіки;

- перспектив створення і розвитку продуктивних зв'язків із провідними підприємствами, організаціями, академічними й освітніми установами та центрами для успішного поєднання навчання здобувачів вищої освіти з практичною підготовкою в умовах реального виробництва;
- умов створення в Університеті освітнього середовища міжнародного рівня, що стимулює культ знань, вільне вираження думок, ідей, творчих здібностей, відкриває випускникам шлях до успіху.

4 Організація діагностування якості освітнього процесу та якості вищої освіти стейкхолдерами

4.1 Вивчення думки стейкхолдерів щодо покращення якості вищої освіти в Університеті може здійснюватися через:

- опитування (репрезентативне опитування);
- анкетування;
- бесіди, дискусії;
- публічні виступи; круглі столи;
- скриньки для пропозицій;
- відкриті форуми з учасниками освітнього процесу та зацікавленими сторонами тощо.

4.2 Організація опитувань передбачає методичне забезпечення і підтримку, опрацювання, аналіз і представлення результатів опитування у вигляді звітів і презентацій. Перелік планових опитувань та їх періодичність відображаються у щорічній Програмі, яка розробляється відділом забезпечення якості вищої освіти та затверджується ректором Університету на початку навчального року.

4.3 Організацію опитувань здійснюють відповідальні особи на різних організаційних рівнях СВЗЯ згідно з п.3 цього Положення шляхом застосування електронних анкет (на офіційних електронних ресурсах Університету) або друкованих анкет з подальшою їх обробкою.

4.4 Порядок проведення планових опитувань:

- розроблення змісту та форми опитувальника (анкети) та погодження з відділом забезпечення якості вищої освіти Університету ;
- розроблення та погодження програми, плану та графіку проведення опитування;
- безпосереднє опитування стейкхолдерів та оброблення і аналіз результатів;
- формування звіту за результатами опитування та інформування про них учасників освітнього процесу;
- формування пропозицій щодо врахування результатів опитування з метою підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

4.5 Позапланові опитування проводяться для вирішення поточних завдань, що виникають у процесі освітньої діяльності, за розпорядженням деканів відповідних факультетів або проректорів. Здобувачі мають право ініціювати

проведення власних опитувань з метою покращення і удосконалення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Адміністрація Університету зобов'язана забезпечити прозорість і публічність опитувань Здобувачів.

4.6 Участь Здобувачів у процедурах забезпечення та покращення якості вищої освіти передбачає їх співпрацю з відповідальними за певну процедуру і захід, зокрема деканом, заступником декана, завідувачем кафедри, керівником проектної групи з розроблення освітніх програм / гарантом освітньої програми, науково-педагогічними, педагогічними працівниками, кураторами, завідувачем відділу забезпечення якості вищої освіти, структурними підрозділами, що забезпечують супровід освітнього процесу тощо.

4.7 Під час опитування стейкхолдери зобов'язані надавати правдиву інформацію щодо предмету дослідження. Права і обов'язки Здобувачів та науково-педагогічних, педагогічних працівників визначені Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Хмельницького національного університету https://www.khnu.km.ua/root/files/01/01/Кодекс_доброчесності.pdf

4.8 Звіт про результати опитування стейкхолдерів щодо забезпечення якості освіти має розглядатися на засіданнях робочих та/або колегіальних органів Університету. Контроль за виконанням рішень покладається на відповідні структурні підрозділи Університету. Стейкхолдери мають бути поінформовані про врахування їх пропозицій щодо удосконалення процесів забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

4.9 Реалізація заходів щодо удосконалення процесів забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти здійснюється шляхом інформування відповідних структурних підрозділів Університету щодо недоліків та проблем, виявлених під час опитування стейкхолдерів, публічного висвітлення результатів цієї діяльності.